

עין משפט
גד מצוה

נו:

(ט) נזקין (וערכין) נימא שלא יוכל למחול דמתנה הוא על מה שכתוב בתורה וכי תימא ה"נ והתנן בהסובל (ב"ק דף גז.) קרע את כסותי ושבר כדי על מנת לפטור פטור י' ומירץ ה"ר אלחנן דהמס נמי אם היה אומר קרע ושבר ע"מ שאין לי עליך דין נזק הוי חשיב מתנה על מה שכתוב בתורה אבל למחול יכול

וכן הכא גבי שאר כסות ועונה דוקא כשאמר על מנת שאין לך עלי דין וכן כסות ועונה הוי מתנה על מה שכתוב בתורה אבל ע"מ שפטטרי אותי משאר כו' פטור וכן על מנת שאין לך עלי אונאה וכן על מנת שלא תשמיטני שביעית ועיי"ל דמזקין לא דמו לקדושין דהכא היינו טעמא דאין קדושין לחלאין דאין לך קדושין שאין לה עליו שאר כסות ועונה וכן גבי מזיר י' אין מזיר לחלאין אבל גבי נזקין לא שייך למימר הכי וא"ת א"כ היכי מדמה בפרק המגרש (גיטין פז.) הרי את מגורשת ע"מ שתכלי בשר חזיר למתנה על מה שכתוב בתורה והא בתנאי זה לא הוי גרושין לחלאין וי"ל דגבי ממון דניתן למחילה דוקא אמרינן טעמא משום דלחלאין אבל גבי אקסורא לא בעינן האי טעמא והא דתנן ביש נוהלין (ב"ב דף קז.) האומר פלוני יירש במקום שיש בתו תירש במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה התם היינו טעמא דאין יכול לומר פלוני יירש והוא אינו יורש אבל במתנה יכול ליתן והא דמפרש התם בגמרא (דף קסו:) הכא נמי מחל לרווחא דלמלא נקט וא"ת והא דתנן בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף גז. וסו) מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה ופריך בגמרא והא מתנה על מה שכתוב בתורה הוא כו' ומסיק אפילו תימא רבי מאיר שאני הכא דמעיקרא לא שיעבד נפשיה ומאי משני והא הכא נמי לא קידשה על מנת כן ולא שיעבד נפשיה וי"ל דשאני התם כיון דריבנה תורה שומרים הרבה שומר חנם והשאל נושא שכר כו' יכול נמי כל אחד להיות לפי תנאו א"נ שאני התם דחייבנו תורה שומר שכר על שלוקח שכר ושאל לפי שכל הנאה שלו ומשעבדים ענמם לכל הכתוב בפרשה הלך במקום שאין משעבדים ענמם פטוורים ונקוטטרס פירש שם דהכא

מקודשת משום דכי יהיב לה קדושה אקדשה ומנאה דבתר הכי לאו כלום הוא שכבר היא אשתו אבל שומר חנם מתנה קודם שמשך ואין נראה דהא כל תנאי לרבי מאיר תנאי קודם למעשה הוא: **ב"ר** הפוחת אפי"ו בתנאה. פירשתי לעיל (דף נא.). **ושמעיעין** י"ח לרבי מאיר דאמר מתנה ע"י מה שכתוב בתורה תנאו בט"ל הא בדרבנן תנאו קיים. פירש בקונטרס דשמעיעין ליה צברייתא דלעיל וא"ת מנא ליה למידק הא דרבנן תנאו קיים דלמא כל שכן דדרבנן דעבוד חיזוק טפי ותנאו בטל כמו לרבי יהודה וי"ל דדייק מדלא קתני לעיל על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה וכמוהו כיון דאיכא מ"ד דלא עשו חכמים חיזוק לדבריהם אפילו בשל תורה אע"ג דרבי יהודה מודה בכתובה מ"מ הוה ליה לשנות כי היכי דקתני עונה אע"ג דמודה בה רבי יהודה: **הא** בדרבנן תנאו קיים. תימא הא שמעין ליה לרבי מאיר בפרק הזהב (ב"מ דף נה:) דהאכל תרומת מעשר של דמאי דמוסיף חומש דעשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה וצריש החולץ (ביבמות דף לו: וסו) גבי מעוברת חזירו ומינקת חזירו שמעין ליה דעשו חיזוק לדבריהם אף יותר משל תורה וי"ל דההיא דיבמות משום דקנסא הוא עשו חיזוק לדבריהם יותר וההיא דהזהב גבי תרומה וכן גבי גט דמיימי התם דאיסורא הוא התם עשו חיזוק כשל תורה והכא גבי כתובה שאינו לא איסור ולא קנס אלא ממונא בעלמא לא עשו חיזוק כלל: **קסבר** רבי מאיר בתובה דאורייתא. אע"ג דכתובת אלמנה דרבנן מ"מ עיקר כתובה דאורייתא היא וכעין זה אמרינן בסוף הערל (ביבמות דף פא. וסו) אמר ליה רבי יוחנן לר"ל מי סברת תרומה בזמן הזה דרבנן א"ל אין שאני אומר עיגול בעיגולין עולה פירוש ואי תרומה בזמן הזה דאורייתא לא היה עולה אף על גב דתרומת תאנים דרבנן כיון דעיקר תרומה מיהא דאורייתא וא"ת דתנן לקמן בהכובת (דף פג: וסו) כתב לה דין ודברים אין לי בנכסין בחיך ובזמנתך כו' רבן שמעון בן גמליאל אומר ירשנה כו' ומסיק אליבא דרב דירושת הצעל דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ומה צריך להאי טעמא אפילו לא עשו חיזוק לדבריהם תיפוק ליה משום דעיקר ירושה דאורייתא וי"ל דלא דמיא ירושת הצעל לשאר ירושות שצאות מחמת קורבה: **אין** עושין בתובת אשה מט"ל"אין. והא דאמרינן בפי"ק (לעיל דף י.) אמר להו אחפסוה מטלטלי כשקבל עליו אחריות אם יאבדו או חיוול: **אב"ל** קב"ל ע"יו אחריות עושין. וליכא למיחש שמא יאמר לה טלי כתובתך ולא דאמרינן בסוף האשה שנפלו (לקמן דף פב: וסו) דדוקא דללא קיבל עליו אחריות איכא למיחש להכי הואיל ואינו יכול ליהנות מן המטלטלין לעשות בהן סחורה ולהשתכר בהן שהאשה לא תתן לו הואיל ואין אחריות עליו אבל היכא דכתב לה כל נכסי אחראין וערבאין יכול לייחד ואין לחוש שיאמר לה טלי כתובתך וא"י כיון שיכול ליהנות מהן שלא תקפיד האשה אם יעשה בהן שום סחורה והיינו טעמא דאמר בפרק נערה (לעיל דף נא.) [דתנן כתב שוה מנה תחת מאתים זוז ולא כתב לה נכסים דאית לי אחראין משמע] שיכול לייחד שדה לכתובתה בלא שום אחריות דכיון שיש לו הנאת אכילת פירות ודאי לא יאמר לה:

אף על פי פרק חמישי בתובות

וקיימא לן. (בהכותב: " **מאי כוסב אומר**. אלמא תנאיה תנאה: **והרי חמרים**. גבי דמאי דרבנן הוא ולא עבדו בהו חיזוק למיחש לגומלין לרבי יהודה: **שלי חדש**. והישן טוב ממנו שהחדש עדיין אינו יבש כל זכרו והכי נמי אמרינן בלחיה נשך (ב"מ עב:) היו חדשות מאכרבע וישנות משלש כו'. ויש מפרשים משום

עומר ולאו מילתא היא דא"כ דמתרץ בדמאי הקילו התינח דמאי (א) חדש מאי איכא למימר ועוד לא מזינו שנחשדו עמי הארץ על איסור חדש ולא נקט לה אלא משום אין נאמנים דדמאי ורבותא אשמועינן דאע"ג דמשבח לה לדבצריה נמי במילי אחרנייתא אינו נאמן על הדמאי דחיישינן לגומלין: **דמאי הקילו**. משאר ספק דבצריהם ואפילו ספק ליתיה דרוב עמי הארץ מעשרין הן: **כל הפוחת אפילו בסתאה**. מדלא מנא כל בתולה (ו) שאין לה מאתים ואלמנה שאין לה מנה הרי זו צעילת זנות ש"מ דהכי אשמועינן שאע"פ שהיא גובה לבסוף דאין תנאו קיים אפילו הכי כיון דמעיקרא אתני קרי לה צעילת זנות משום דמשעת ביאה לא הוה סמכא דעתה אכתובה: **אלמא קסבר תנאו בטל** דכלאו הכי (א) לאו רבותא היא דנקט כל הפוחת: **והא שמעינן** ליה. לעיל [ע"א]: **ר' יוסי אומר רשאי** ואפילו על פה נמי תנאו קיים ואחא ר' יהודה למימר נמי רשאי כר' יוסי מיהו על פה תנאו בטל כדאמרינן לעיל [ע"א] חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה אבל צאת למחול כתובת שובר: **אין עושין כתובה מטלטלין**. אין מייחדין מטלטלין לכתובה: **מפני סיקון העולם**. שמא יאבדו או יפחתו דמיהן: **אין קלובין**. אין דמיהן קלובין עולמית דמוקרי ומחילי הלכך פעמים שפוחתין מכדי מה ששמוס: **אין עושין קאמר** ופסחיה נמי בכלל תיקון העולם היא: **שלא קבל עליו אחריות**. הצעל אם יאבדו ופריש ליה תנא דלא חיש לזולא אלא לאונסא וקאמר ליה רבי יוסי וכי קיבל עליו אחריות נמי מה נתקן העולם בכך והלא אף כשהן קיימין אין קלובין ופוחתין: אירכס

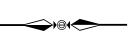
ידעה וקא מחלה אחתיה דרמי בר חמא הות נסיבא לרב אויא אירכס

מקודשת משום דכי יהיב לה קדושה אקדשה ומנאה דבתר הכי לאו כלום הוא שכבר היא אשתו אבל שומר חנם מתנה קודם שמשך ואין נראה דהא כל תנאי לרבי מאיר תנאי קודם למעשה הוא: **ב"ר** הפוחת אפי"ו בתנאה. פירשתי לעיל (דף נא.). **ושמעיעין** י"ח לרבי מאיר דאמר מתנה ע"י מה שכתוב בתורה תנאו בט"ל הא בדרבנן תנאו קיים. פירש בקונטרס דשמעיעין ליה צברייתא דלעיל וא"ת מנא ליה למידק הא דרבנן תנאו קיים דלמא כל שכן דדרבנן דעבוד חיזוק טפי ותנאו בטל כמו לרבי יהודה וי"ל דדייק מדלא קתני לעיל על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה וכמוהו כיון דאיכא מ"ד דלא עשו חכמים חיזוק לדבריהם אפילו בשל תורה אע"ג דרבי יהודה מודה בכתובה מ"מ הוה ליה לשנות כי היכי דקתני עונה אע"ג דמודה בה רבי יהודה: **הא** בדרבנן תנאו קיים. תימא הא שמעין ליה לרבי מאיר בפרק הזהב (ב"מ דף נה:) דהאכל תרומת מעשר של דמאי דמוסיף חומש דעשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה וצריש החולץ (ביבמות דף לו: וסו) גבי מעוברת חזירו ומינקת חזירו שמעין ליה דעשו חיזוק לדבריהם אף יותר משל תורה וי"ל דההיא דיבמות משום דקנסא הוא עשו חיזוק לדבריהם יותר וההיא דהזהב גבי תרומה וכן גבי גט דמיימי התם דאיסורא הוא התם עשו חיזוק כשל תורה והכא גבי כתובה שאינו לא איסור ולא קנס אלא ממונא בעלמא לא עשו חיזוק כלל: **קסבר** רבי מאיר בתובה דאורייתא. אע"ג דכתובת אלמנה דרבנן מ"מ עיקר כתובה דאורייתא היא וכעין זה אמרינן בסוף הערל (ביבמות דף פא. וסו) אמר ליה רבי יוחנן לר"ל מי סברת תרומה בזמן הזה דרבנן א"ל אין שאני אומר עיגול בעיגולין עולה פירוש ואי תרומה בזמן הזה דאורייתא לא היה עולה אף על גב דתרומת תאנים דרבנן כיון דעיקר תרומה מיהא דאורייתא וא"ת דתנן לקמן בהכובת (דף פג: וסו) כתב לה דין ודברים אין לי בנכסין בחיך ובזמנתך כו' רבן שמעון בן גמליאל אומר ירשנה כו' ומסיק אליבא דרב דירושת הצעל דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ומה צריך להאי טעמא אפילו לא עשו חיזוק לדבריהם תיפוק ליה משום דעיקר ירושה דאורייתא וי"ל דלא דמיא ירושת הצעל לשאר ירושות שצאות מחמת קורבה: **אין** עושין בתובת אשה מט"ל"אין. והא דאמרינן בפי"ק (לעיל דף י.) אמר להו אחפסוה מטלטלי כשקבל עליו אחריות אם יאבדו או חיוול: **אב"ל** קב"ל ע"יו אחריות עושין. וליכא למיחש שמא יאמר לה טלי כתובתך ולא דאמרינן בסוף האשה שנפלו (לקמן דף פב: וסו) דדוקא דללא קיבל עליו אחריות איכא למיחש להכי הואיל ואינו יכול ליהנות מן המטלטלין לעשות בהן סחורה ולהשתכר בהן שהאשה לא תתן לו הואיל ואין אחריות עליו אבל היכא דכתב לה כל נכסי אחראין וערבאין יכול לייחד ואין לחוש שיאמר לה טלי כתובתך וא"י כיון שיכול ליהנות מהן שלא תקפיד האשה אם יעשה בהן שום סחורה והיינו טעמא דאמר בפרק נערה (לעיל דף נא.) [דתנן כתב שוה מנה תחת מאתים זוז ולא כתב לה נכסים דאית לי אחראין משמע] שיכול לייחד שדה לכתובתה בלא שום אחריות דכיון שיש לו הנאת אכילת פירות ודאי לא יאמר לה:

שמים

מסורת הש"ס

(א) [לקמן פג.]. (ב) [ועיובין סג: וע"ן]. (ג) לעיל כד. דמאי פי"ד מ"ו. (ד) [לעיל כד. וע"ן]. (ה) [וע"י חוס' ב"ק פט. ד"ה טעמא וכו' פירוש בסוגיא דהכא]. (ו) [לעיל י.]. (ז) [לקמן דף פג.]. (ח) [לעיל כד.]. (ט) [מזקין ופדיון הבן נימא כו' כג"ל מהרש"א]. (י) אבל קשה דגבי כתובה משמע שאינה יכולה למחול כלל לרבי יהודה צעל פה אלא דוקא בכותבת לו התקבלתי ושמא בכתובה דרבנן עשו חיזוק טפי לר' יהודה מלר' מאיר דאמר דאורייתא ואין יכולה למחול אלא בכתובה. ת"י. (כ) [ואחיא כרבי שמעון דאמר דליתו מזיר עד שידור מכלן. ת"י].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שלי חדש וכו' חדש מאי איכא למימר. י"ב עיין ברעטורה שמתרץ זה: (ב) ד"ה כל הפוחת וכו' שאין לה. י"ב זהו כפרי"י ולא כפריב"ן לעיל בתוס' דף נא דג"ה מני: (ג) ד"ה אלמא וכו' לאו רבותא. י"ב וכו' נוסחא אחרת מפ"י הקונטרס וגם פי' זה ע"ד שיטת פרי"י ולא כפריב"ן:

לא א מיי' פי"ב מהלכי לרשות הלכה ח סמג עשין מח טו"ט"ע אה"ע ס"י סו סע"ף ט וכו' סט סע"ף ו:

לב ב סמג עשין מח טו"ט"ע שם סימן סו סע"ף ב:

מוסף רש"י

מאי כותב אומר. דבאמירה בעלמא נמי פליק נפשיה בלא שום קנין וכתיבה (לקמן יב.א). החמורין. סחורי תבואה ומוליכים ממקום חול לכרכין (ועי"ר כד.). שלי חדש ושל חברי ישן שלי אינו מתוקן ושל חברי מתוקן. משבח את של חבירו ומחולל את שלו, של אינו מעושר של חבירו מעושר, של חדש ואינו יבש עדיין כל זכרו, ושל חבירו יבן ויבש כל זכרו, דסתם יבן טוב מן החדש צעת הגורן, כדאמרינן בלחיה נשך (ב"מ עב:) היו חדשות מאכרע וישנות משלש (ועי"ר כד.). אין נאמנים. הואיל ועם הארץ הואי ואינו נאמן על המעשר, אע"פ שמייד על שלו שאני מתוקן, ועוד שמוסיף עס זו דברים אחרים לשבח את של חבירו, אינו נאמן להחזיק את של חבירו בחוקת מתוקן, שאין אלא מערימין, אומר אתה כלן ואני במקום אחר (סו.).